

Voorzitter: J. van Hoorn (GroenLinks)

Namens de raad: C. Nieuwenhout (GroenLinks), J. van Veen (PvdA), J. Lo-A-Njoe (D66), B. Hekkema (PvdD), H. Moerkerk (Stadspartij 100%), D. Brandenburg (SP), E.J. Vaes (VVD), F. de Knijff (S&S), L. Dwarshuis (CU), I. van Jaarsveld (CDA), E. Bernabela (PvH), D. Ram (PVV)

Namens het college: R. van Niejenhuis (wethouder)

Namens de griffie: W. Meijer

Maatschappelijk vastgoed

00:15:30

Voorzitter: Goedenavond, dames en heren. Sorry, de heer Van Veen dat ik uw gesprek onderbreek, maar het is negen uur, dus we gaan beginnen.

00:15:37

Voorzitter: Welkom bij deze meningsvormende sessie over het raadsvoorstel Jaarplan verduurzaming maatschappelijk vastgoed 2023-2024. Dit jaarplan staat nog als jaarplan Gresco op de LTA. De scope is echter verbreed en omvat nu de hele verduurzamingsopgave. Er wordt een aanvullend krediet gevraagd van ruim vijf miljoen euro. Om dit te bespreken hebben wij in totaliteit negentig minuten. Dat betekent een totale spreektijd van vier minuten per fractie, exclusief interrupties, en ongeveer twintig minuten voor het college. Het stuk heeft wellicht bij u geleid tot allerlei technische vragen, maar ik ga er in alle vertrouwen van uit dat u dat voor deze vergadering al heeft uitgezocht. Ik zal daar ook op toezien als voorzitter, dus houdt u daar rekening mee. Het gaat vanavond om de politieke keuzen en de politieke vragen die u eventueel nog geeft. Vervolgens kunt u hier, vooral in de tweede termijn, politiek over in discussie gaan.

00:16:32

Voorzitter: Deze sessies, zoals ik net zei en ook in het voorbereidingsmemo staat, doen we in twee termijnen. De eerste termijn is bedoeld voor het stellen van politieke vragen en het geven van een eerste mening. Vervolgens geef ik de wethouder de gelegenheid om deze vragen kort en bondig te beantwoorden. De tweede termijn is dan bedoeld voor het onderlinge debat over de overgebleven punten en mede op basis van de antwoorden van het college kunt u dan van standpunt met elkaar wisselen. Tot slot kan de wethouder hier nog kort op reageren. Ik adviseer u, en dat doe ik met zekere klem, om in de eerste termijn niet al uw spreektijd te gebruiken. Ik zal u na twee en een halve minuut ongeveer een seintje geven, zodat u ook nog wat tijd overhoudt voor uw tweede termijn. Er hebben zich geen insprekers gemeld, dus dat houdt in dat het woord direct aan de raad is. Welke fractie heeft politieke vragen bij het voorstel of wil als eerste haar visie met ons delen? Mevrouw Nieuwenhout, GroenLinks.

00:17:33

Mevrouw Nieuwenhout (GroenLinks): De fonkelende visie komt zo in de tweede termijn, eerst even een vraag. De vraag is wat technisch van aard, maar met grote politieke implicaties zou ik zeggen. Met deze systematiek ga je uit van het toekomstig te behalen profijt. Dan is het echter natuurlijk wel belangrijk dat je er een beetje van uit kan gaan. De

vraag is: wordt hier rekening gehouden met een pessimistisch scenario, een optimistisch scenario of iets daartussenin? Kan de wethouder daar wat over zeggen?

00:18:04

Voorzitter: Dank u wel. Dat was uw inbreng in eerste termijn? Andere fracties? Meneer Van Jaarsveld, CDA.

00:18:10

De heer Van Jaarsveld (CDA): Mag ik hierop interrumperen, Voorzitter?

00:18:13

Voorzitter: Als u een verhelderende vraag heeft, mag dat zeker.

00:18:16

De heer Van Jaarsveld (CDA): In verhelderende zin. Stel, er wordt niet uitgegaan van een pessimistisch scenario, maar van een optimistisch scenario of een pessimistisch scenario, waarvan u en ik zouden vinden, zo pessimistisch is het nu ook weer niet. Zou u het dan een onvoldoende financiële dekking vinden?

00:18:33

Voorzitter: Mevrouw Nieuwenhout over deze ruim geïnterpreteerde verhelderende vraag.

00:18:39

Mevrouw Nieuwenhout (GroenLinks): Ja, ik zou zelf zeggen dat dit even iets meer afhankelijk is van het antwoord van de wethouder en dat het iets is wat we in de tweede termijn goed verder kunnen bespreken.

00:18:51

Voorzitter: Voor de eerste termijn. De heer Brandenburg, SP.

00:18:55

De heer Brandenburg (SP): Dank, Voorzitter. Ik zal het ook kort houden in eerste termijn. In de tweede termijn ga ik uren praten, maar dat ziet u dan wel. Wat betreft dit stuk vinden wij het goed dat die maatregelen met snelle winst – zo noem ik het maar even, in het stuk staat 'quick-wins', maar dan krijg ik ruzie met mijn voormalig fractiegenoot – voor buurtcentra, cultuurpanden en sportaccommodaties zijn. Wij lezen in het stuk dat de huurder, zo een buurtcentrum bijvoorbeeld, op dat moment een overeenkomst aangaat met de gemeente en daardoor ook meebetaalt aan de investering en die terugverdient in de tijd. Dit klinkt een beetje ingewikkeld. Mijn vraag is: in hoeverre betaalt dan de huurder niet voor het vastgoed van de gemeente en is dat zo wenselijk? Ten tweede staat er in het stuk, dat ze dat kunnen terugverdienen, doordat de energieprijzen gelijk blijft en daarmee na verloop van tijd die investering terugverdiend wordt. Wat nu als die buurtcentra enorm hoge energieprijzen betalen? Kunnen we ook iets aan doen door er bijvoorbeeld ervoor te zorgen dat zij nu een lagere energieprijzen betalen en misschien over een langere periode zo een investering terugverdienen. Het is ook wat technisch van aard, maar ik vind er wel een politieke ondertoon onder zitten.

00:20:18

Voorzitter: We nemen de politieke ondertoon mee. Eerste termijn, wie wil? De heer Moerkerk, Stadspartij 100% voor Groningen.

00:20:27

De heer Moerkerk (Stadspartij 100% voor Groningen): Dank u wel, Voorzitter. Ik heb een vraag aan de wethouder, die een beetje aansluit bij de vraag van de SP. Kijk, je kunt natuurlijk huurders behoeden voor hoge energiekosten door te gaan verduurzamen in het gebouw en ze daaraan mee laten betalen, omdat ze immers minder betalen voor hun energie in de komende jaren. De vraag is echter een beetje in welke mate deze interpretatie van verandering met alle huurcontracten die er zijn, kan. Het zijn natuurlijk lopende huurovereenkomsten, dus mijn vraag is concreet: is er gezocht naar knelpunten in het afsluiten van nieuwe overeenkomsten voor huur met deze instellingen die geholpen worden met de energierekening, maar misschien dat niet altijd willen of een andere interpretatie hebben van de energiekosten die op hen afkomt de komende jaren? Dat is concreet de vraag. Verder vind ik de onderbouwing van het stuk goed. Het is uitgebreid en uitvoerig. Al lezende krijg ik echter wel een beetje het gevoel, dat er wat meer urgentie en tempo in zou kunnen. De vraag is of de wethouder daartoe mogelijkheden ziet.

00:21:30

Voorzitter: Dank u wel. Wie wenst? De heer Van Veen, PvdA.

00:21:34

De heer Van Veen (PvdA): Dank u wel, meneer de voorzitter. Ik heb drie punten. Ik had ook nog een inleiding, maar die ga ik dus bewaren voor mijn tweede termijn, dan kan ik nog even oefenen. Ten eerste dat we het toch wel echt belangrijk vinden dat de overheid dat de gemeente Groningen goed werkgeverschap heeft. Echter, tegelijkertijd vinden we ook wel dat die 10 à 15 procent reductie van energie door het gebruik in maatschappelijk vastgoed wel echt een beetje mager is. Vooral als je dit vergelijkt met de gemiddelde inwoner in Groningen, die echt wel veel meer aan het besparen zijn op hun gebruik. Daarom willen we aan de wethouder vragen: is het niet mogelijk om deze target omhoog te krijgen of dit bijvoorbeeld meerjarig vast te stellen? We zien dat heel veel inwoners haast een soort spelletje spelen met elkaar van hoe gebruiken we zo min mogelijk gas en het zou mooi zijn als ook de gemeente dat gevoel meer zou incorporeren. Ten tweede, daar begon net mijn collega ook al over, gaat het om die businesscases en hoe optimistisch ben je daarin. Wat ze daarin doen, wat op zich natuurlijk goed is, is dat ze het op die manier berekenen en dan dus bepalen iets wel of niet te doen.

00:22:31

De heer Van Veen (PvdA): Alleen, zijn dit natuurlijk wel modellen waarin bepaalde aannamen, bijvoorbeeld de verwachte rente over vijf jaar en de ontwikkeling van de gasprijs, enorme invloed hebben en dus het verschil maken tussen iets wel of iets niet doen. Gelet op het feit dat we deze energietransitie zo belangrijk vinden, zou wat de PvdA betreft hier wel wat risicovoller in geraamd mogen worden, dus niet de voorzichtigste weg, maar juist daar ook meer risico's nemen en optimistischer in zijn. Ik ben benieuwd hoe het college dat ziet. Ten derde nog die split-incentive panden, dus die panden waar de verduurzamingskosten bij de gemeente liggen, maar de besparingen, dus die lagere energierekening, bij de gebruikers. Ik snap dat de gemeente het moeilijk vindt om er wat aan te doen, maar ik zou toch willen vragen om daar extra inzet op te zetten om daar toch een creatieve financiële oplossing voor te bedenken. Ik geloof niet dat het zo simpel is om maar te zeggen, daar is niets voor en we kunnen die contracten niet openbreken. Met wat

creativiteit moet er volgens mij echt wel wat mogelijk zijn. Als we dat vinden, is dat juist ook iets wat we meteen in heel Nederland als voorbeeld via de VNG misschien ook aan particuliere huurders verder kunnen vertellen. Tot zover.

00:23:36

Voorzitter: Dank u wel. Liefhebbers? Mevrouw Bernabela, Partij voor het Noorden.

00:23:42

Mevrouw Bernabela (Partij voor het Noorden): Bedankt, Voorzitter. Wij hebben een aantal vragen aan de wethouder. Zo vragen wij allereerst naar het onderzoek waar de gereserveerde middelen in de begroting voor gebruikt zullen worden. Er wordt aangegeven dat de inhuur van expertise en capaciteit onderzocht zullen worden. Wie zou dit precies doen? Hoeveel van de middelen worden hier precies voor vrijgemaakt en wat is het beoogde doel van dit onderzoek? Verder willen wij graag van het college horen wat zij precies bedoelen, als zij stellen dat het te arbeidsintensief is en dat er te veel administratieve voorwaarden kleven aan lagere rendabiliteit van kleine aansluitingen. Het leest hier alsof de inwoners niet langer een vergoeding ontvangen, omdat de gemeente hier de moeite niet voor wil nemen. Graag uitleg hierover.

00:24:27

Mevrouw Bernabela (Partij voor het Noorden): Ook zijn wij benieuwd naar de beweegredenen van het college om de plannen voor het zonne-voetpad uit te voeren. Zoals wij lezen, wordt hier meer dan 60.000 ingelegd, een bedrag dat pas over veertig jaar wordt terugverdiend. Wij begrijpen dat de gemeente hier zonder enig winstoogmerk opdrachten uit moet voeren, maar had dit bedrag niet beter elders gespendeerd kunnen worden? Graag horen wij de beweegredenen. Tenslotte zijn wij positief over de uitvoering van de motie 'Voorbereid de winter in', al blijven wij wel twijfelen over de binnentemperatuur van onze eigen huisvesting. Dikwijls zien wij de temperatuur binnen de fractiekamers hoger dan nodig is en ook nog vaak als er niemand gebruik van maakt. Wij zouden graag zien dat hier beter rekening mee gehouden wordt, zowel door politieke partijen als door de ambtenarij. We hebben immers een voorbeeldfunctie. Dat was het.

00:25:24

Voorzitter: Dank u wel. Ik wil u er nog wel op wijzen dat met name de vragen, die u aan het begin stelde, tamelijk technisch van aard waren. Ik laat dat even bij de heer Van Niejenhuis in hoeverre de wethouder in staat is om hier direct op te reageren. Wie mag ik het woord geven vanuit de raad? De heer Lo-A-Njoe, D66.

00:25:41

De heer Lo-A-Njoe (D66): Dank u wel, Voorzitter. Naast vernieuwen, verduurzamen en gasloos maken van maatschappelijk vastgoed, vragen we ons toch ook af of er niet nog andere additionele oplossingsrichtingen zijn, die nu nog niet zo uitgewerkt zijn in het plan. Dan denken wij onder andere aan minder gemeentelijk vastgoed door een andere organisatiecultuur en een andere werkwijze binnen de gemeente, 'een overheidsspecifieke vorm van consuminderen', en mogelijk ook automatiseren of digitaliseren. Dat hebben wij niet zo teruggezien. Daarnaast vroegen we ons ook af, bij de keuze voor vernieuwen, dus opnieuw bouwen, of er dan ook voldoende oog is voor duurzame bouw. Wij hebben eerder gevraagd om biobased en circulair bouwen. Dat moet nog beantwoord worden. Het zou ons

heel erg helpen, ook in dit voorstel, als we weten dat als we met vernieuwingen in stemmen, dat het dan ook biobased en circulair gedaan wordt. Wellicht kan de wethouder al een tipje van de sluier oplichten en daar wat over zeggen. Dank u wel.

00:26:41

Voorzitter: U bedankt. De heer Hekkema, Partij voor de Dieren.

00:26:44

De heer Hekkema (Partij voor de Dieren): Dank, Voorzitter. De heer Lo-A-Njoe van D66 heeft al mooie vragen gesteld over biobased bouwen en daar sluit ik me volledig bij aan. Ik heb nog één toevoeging daarop. Het gaat om veel maatschappelijke panden die verduurzaamd moeten worden, gemeentelijk vastgoed. Het uitgangspunt van dit voorstel is voornamelijk energie. Dan wil ik de wethouder vragen of er ook oog is voor de vergroening van deze panden, waarmee dus indirect vaak ook al de energetische consumptie van zo een pand verminderd. Dat vereist dan natuurlijk wel iets breder kijken, dan alleen maar naar verduurzamen op het gebied van gas en elektriciteitsverbruik en om daar dan bijvoorbeeld aan te sluiten bij allerlei programma's die we hebben over groene daken, het toevoegen van biodiversiteit en natuurinclusief bouwen, als we misschien wel voor nieuwbouw gaan. Die aanvullende vraag zou ik graag nog aan de wethouder willen stellen.

00:27:43

Voorzitter: Dank u wel. De heer Dwarshuis, ChristenUnie.

00:27:49

De heer Dwarshuis (ChristenUnie): Dank u, voorzitter. Mijn fractie is ook positief over dit voorstel. Het is een redelijk uitgewerkt geheel, een beetje een uitvoeringsprogramma, maar het hangt ook tegelijk samen met andere dingen die nog op de langetermijnagenda staan, zoals bijvoorbeeld de verduurzaming van onze onderwijsgebouwen. Er staan hier een aantal onderwijsgebouwen in en toen vroeg ik mij af: moeten we dat niet integraler bij elkaar nemen? Volgens mij hebben we namelijk nogal wat opgaven in onze onderwijshuisvesting. Ik wilde me even aansluiten bij de opmerking van de Partij van de Arbeid, van meneer Van Veen, over het risico nemen. Daar ben ik wel benieuwd naar.

00:28:36

Voorzitter: Dank u wel. De heer De Knijff, Student en Stad.

00:28:41

De heer De Knijff (Student en Stad): Dank u wel. We hebben natuurlijk een grote uitdaging op het gebied van energietransitie en daarom denken wij ook dat we misschien op een wat andere manier moeten kijken naar de kosten en baten daarvan. Bijvoorbeeld door CO2-beprijzing. Het gebeurt nu vaak aan de hand van preventiekosten. Het is een beetje technisch verhaal en dat ga ik niet helemaal uitleggen. Wat misschien beter en ook eerlijker zou zijn, is rekenen met de echte maatschappelijke kosten van CO2-uitstoot, waarmee je dus een afweging kunt maken tussen de voordelen van het tegengaan van die opwarming van de aarde en de kosten die daarvoor gemaakt moeten worden. Die prijs kun je bijvoorbeeld hanteren bij het maken van kosten-batenanalyses, zodat die prijs van klimaatverandering zwaarder wordt meegewogen. De provincie Utrecht is daar recent mee gestart. Dat is natuurlijk belangrijk op dit dossier, omdat er hele grote investeringen gedaan moeten

worden. We hadden het net ook over meer risico nemen. Die eerlijke prijs geeft meer inzicht en investeringen worden bijvoorbeeld ook mogelijk eerder rendabel als je die eerlijke kosten van die CO2-uitstoot meeneemt. Mijn vraag aan de wethouder is: hoe staat hij daar tegenover? Is de wethouder ook bereid om te kijken of te laten onderzoeken hoe we in het vervolg bijvoorbeeld, zoals de provincie Utrecht, zo een dergelijke 'eerlijke CO2-prijs' kunnen hanteren? Dank u wel.

00:30:07

Voorzitter: Dank u wel. Dan hebben we nog enkele sprekers te gaan. Zijn er eventueel nog mensen die behoefte hebben aan een eerste termijn vanuit de raad? De heer Ram, PVV.

00:30:19

De heer Ram (PVV): De meeste vragen zijn wel gesteld, volgens mij. Eén punt even over die vijf komma vijf miljoen. Er wordt een krediet extra verstrekt. In het stuk ontbreekt waar dat geld vandaan komt. Door ambtelijke navraag ben ik erachter gekomen dat het bij de Gemeentelijke Bank vandaan komt. Daar zijn natuurlijk ook rentekosten van. Het zou makkelijker zijn voor de leesbaarheid als dat soort dingen er ook in staan, zodat je weet uit welke bronnen de gemeente het geld haalt. Het verzoek aan het college om dat te doen. Een ander punt: energiebesparing, isolatie en dat soort maatregelen, daar zijn wij voorstander van, om de kosten van energie naar beneden te brengen. De kosten lijken gedekt vanuit de energiebesparing, maar de vraag is al door meerdere fracties gesteld: wanneer is nu het ijkpunt van die energieprijzen, hoe bereken je dan de besparing van de huurders? Het is wat technisch, maar de businesscase is denk ik wel relevant voor dit gebeuren. Wanneer gaan de huurders nu echt iets merken van de energiebesparing? Dat is natuurlijk wel de vraag. Is dat tien jaar of twintig jaar? Dat soort vragen leven bij ons in de fractie. Dat was het, Voorzitter.

00:31:52

Voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik de zaal nog rond voor verdere behoefte. Beiden nog. Zijn jullie eruit? De heer Vaes, VVD.

00:32:01

De heer Vaes (VVD): Dank u wel. De beperkte capaciteit van expertise, uitvoeringscapaciteit, materialen, enzovoorts maken het halen van deze plannen allesbehalve zeker. Ik vroeg me af in welke mate er in mitigerende maatregelen is voorzien om deze risico's zoveel mogelijk te beperken en de kans van slagen zo groot mogelijk te maken? Zijn die er en zo ja, hoe wij daarover geïnformeerd? Dank u wel.

00:32:33

Voorzitter: Dank u wel. Dan tot slot de heer Van Jaarsveld, CDA.

00:32:38

De heer Van Jaarsveld (CDA): Dank, Voorzitter. Het is eind januari en nu al vraagt het college om vijf komma één miljoen euro extra op een begrotingspost van vijf komma twee miljoen; 100 procent, dus verdubbeling. De eerste vraag zou dan ook zijn: zagen we dit ten tijde van de begroting echt niet aankomen? Zaten we er toen echt 100 procent naast? Los daarvan, Voorzitter, hebben wij een mening over de gemeentefinanciën die u misschien kent en die zal ik hier deels herhalen door te vragen, hoe verstandig het is om een investering te willen dekken door toekomstige opbrengsten? Het is hier in dit debat al over gegaan, maar de

vraag is of we dit kunnen doen in zo een volatiele energiemarkt, waar we mee ramen et cetera en in herhaling vallend. Dan, Voorzitter, is de vraag ook of deze 'green race' – zo noem ik het en dat vond ik zelf erg goed gevonden – naar 2035 nu zo verstandig is, als het zo veel kost. Als we namelijk ook kijken naar de reikwijdte van de no-regretmaatregelen hebben we daarom ervoor gekozen om panden binnen tien jaar, die toch al in ontwikkeling stonden, erbuiten te laten. Stel, je zou daar een iets ruimere termijn in hanteren, bijvoorbeeld vijftwintig jaar voor 2050 of twintig jaar – dan gaan we er net wat onder zitten – dan scheelt dat al zo veel investeringen die in theorie een paar jaar zouden kunnen wachten. Wat is de prijs die we bereid zijn te betalen als gemeente om maar eerder klaar te zijn? Dan, Voorzitter, nog heel kort...

00:34:10

Voorzitter: Voordat u verdergaat, u heeft een interruptie van de heer Van Veen, PvdA.

00:34:15

De heer Van Veen (PvdA): Dank u wel, Voorzitter. Ik vraag me af, het CDA schetst hier een beeld alsof het alleen maar heel veel extra geld gaat kosten. Echter, omdat dit investeringen zijn die zichzelf terugverdienen, is het toch juist goed om het te doen. Stelt u zich voor, als we bijvoorbeeld tien jaar geleden met zijn allen dit in Nederland gedaan hadden, dan hadden we nu veel minder last gehad van die stijgende gasprijzen, veel minder last gehad van die stijgende energieprijzen. Is het daarom niet juist goed en ook financieel verstandig – dat is eigenlijk mijn punt en ik hoop dat het CDA die mening met mij deelt – om dus wel deze investeringen te doen?

00:34:46

Voorzitter: Dank u wel. De heer Van Jaarsveld.

00:34:49

De heer Van Jaarsveld (CDA): Dat was mijn vraag. Mijn veronderstelling is minder geharnast dat het zo is, dan die van u, denk ik te bespeuren, maar het was een vraag en geen stellingname. Op dit punt, althans. Vervolgend, als ik mag?

00:35:02

Voorzitter: Uiteraard en dan ook weer via de voorzitter, maar gaat uw gang.

00:35:06

De heer Van Jaarsveld (CDA): Voorzitter, zou ik nog even willen inhaken op wat de Socialistische Partij eerder vroeg. Dat gaat over die terugverdientijd voor gebruikers van de split incentive panden. Zij gaan volgens het plan – althans zoals ik het lees – nu eerst de energiebesparing niet kunnen uitnutten, maar dat terugbetalen en pas als het volledig is terugbetaald, hopelijk profiteren van een lagere energierekening. Terwijl je zou willen, denk ik, dat die mensen eerder de vruchten plukken van verduurzaming, als we dan toch nu al gaan verduurzamen. Voorzitter, uit technische navraag blijkt dat het in veel gevallen zo is dat de terugverdientijd korter is dan de uiterste termijn die mogelijk zou zijn. Dat brengt mij bij de vraag aan de wethouder of hij bereid is om de terugverdientijd maximaal op te rekken, zodat zo vroeg mogelijk zo veel mogelijk door deze gebruikers geprofiteerd kan worden van een lage rekening.

00:36:06

Voorzitter: U bent inmiddels ook net over de twee en een halve minuut heen. Volgens mij waren dit alle partijen in de eerste termijn, dus dank u wel voor uw inbreng. Er zijn geen verdere politieke vragen meer. Volgens mij heeft iedereen de gelegenheid gehad om deze te stellen. Dan wil ik de wethouder vragen kort en bondig op de aan hem gestelde vragen te reageren. Uiteraard is er al uitvoerig context meegegeven in het raadsvoorstel, dus ik vraag om dat te beperken en het te beperken tot de gestelde vragen. Het woord is aan de wethouder.

00:36:38

De heer Van Niejenhuis: Voorzitter, dank. U heeft mij druk zien mee typen. Dit is de eerste keer dat ik met deze systematiek mag werken en ik merk op dat de vraagdichtheid veel hoger is. Normaal gesproken gebruikt u ook nog wel wat extra tekst. Het is nu hard werken om het bij te benen. Dat geeft niets en dat vind ik wel leuk. Ik heb dus nu niet de tijd gehad om ambtelijke ondersteuning te raadplegen, dus als ik hele domme dingen zeg, dan kom ik daar in tweede termijn misschien op terug. Ik ga proberen de vragen in hoog tempo langs te gaan.

00:37:08

De heer Van Niejenhuis: GroenLinks vraagt: met welk scenario werken we, pessimistisch of optimistisch? We werken als uitgangspunt met de energieprijzen van vorig jaar met een kleine plus. Dat is waar we mee werken. Als je nog hoger gaat zitten, neem meer risico of je het wel terugverdiend en als je nog lager gaat zitten, ben je misschien inderdaad te pessimistisch. De SP zegt en dat vraagt het CDA ook tot slot: de gemeente en de huurder gaan met die split incentive panden een overeenkomst sluiten en in hoeverre betaalt de huurder dan vastgoed voor de gemeente? Niet, maar ze gaan natuurlijk wel de lasten die ze anders kwijt waren aan energie nu steken in een besparing en daarmee op termijn terugverdienen. Ik denk dat zowel u als CDA een punt hebben, als je die afbetaaltermijn oprekt, dat het dan eerder gaat renderen voor de clubs die niet het vastgoed in eigendom hebben, maar wel de energielasten dragen. Ik wil daarnaar kijken of we dat kunnen. Ik denk wel dat het verstandig is om het te relateren aan de afschrijving – hetzij economische, hetzij technisch, hetzij administratief – van de investering die we hebben gedaan, zodat die twee wel aan elkaar gekoppeld blijven. Ik wil daar uiteraard naar kijken.

00:38:14

Voorzitter: Voordat u verdergaat, de hand van de heer Van Jaarsveld ging omhoog. Ik weet niet of u nog steeds een vraag heeft. De heer Van Jaarsveld.

00:38:21

De heer Van Jaarsveld (CDA): Mijn vraag ging over het eerste wat de wethouder beantwoordt, maar laat me dan eerst dank zeggen voor hoe hij reflecteert op het verzoek van de SP en mijn partij, want dat is hoopgevend. Bij het eerste punt was ik benieuwd, u zegt een kleine plus ten opzichte van een gasprijs van vorig jaar, terwijl ik meen op vrijwel elke pagina van dit stuk en andere stukken over energie te lezen: het gaat stijgen, het stijgt en het blijft stijgen en bereid je erop voor. Hoe verstandig is het om een kleine plus op vorig jaar te zetten. Waarom zegt u niet, ik ga eerst een bijzonder grote plus op vorig jaar zetten en dan ga ik dat later wel naar beneden bijstellen?

00:38:58

Voorzitter: Het woord is aan de wethouder.

00:39:00

De heer Van Niejenhuis: Als je dat zou doen, dan loop je het risico dat je ongedekt aan het werk bent. Dan speculeer je op een rendement wat misschien niet gerealiseerd wordt, omdat de gasprijzen misschien wel laag blijven, dus dat is risicovoller. U zegt: "Reken nu eerst met een hoge plus en zet het daarna naar beneden", maar dan heb je de investering al wel gedaan en die moet dan wel worden terugverdiend. Dit vinden wij een aanvaardbaar risico. Hiermee verbeteren we én de situatie voor de gemeente, voor het klimaat en voor de huurder én lopen we niet een té hoog risico. Dit is de balans die wij denken te moeten vinden. Als de raad in meerderheid zegt dat hier veel risicovoller in moet worden geopereerd, dan is dat een overweging, maar daar hoort dan wel iets bij. U heeft het ook over de gemeentefinanciën, dan hoort er ook weer een risicopost bij et cetera et cetera. Dat is ook meteen, denk ik, een antwoord op een deel van de vragen van de PvdA, maar daar kom ik zo vast ook nog even langs.

00:39:53

De heer Van Niejenhuis: De Stadspartij 100% voor Groningen vraagt naar, is er gezocht naar knelpunten in de contracten. Die vraag heb ik niet helemaal opgepikt, excuus. U vraagt ook: kan er meer tempo in? Nee, dat kan niet, dit is heel ambitieus. Dit zouden we kunnen bemensen, maar meer tempo dan dit is voor ons niet te halen, denk ik. De PvdA geeft aan dat het belangrijk is dat de gemeente een goed werkgever, maar 10 procent besparen vinden ze ook een beetje matig. Kan het meer, kan het meerjarig, kan het ambitieuzer? Ik denk dat dit afhangt van de resultaten van deze acties. We weten niet hoeveel we nu kunnen besparen. We denken dat we op 10 of 15 procent uitkomen, maar dat moeten we even afwachten. Dat kunnen we pas aan het eind van het jaar zeggen, omdat het allemaal zo complex is en per pand verschillend. Dan kunnen we ook de ervaringen van de werknemers meenemen en kijken of we daar nog meer in kunnen doen. We zijn nu volledig in lijn met de Europese ambities die er liggen. Je kunt dus meer risico's nemen, maar dan loop je ook het risico dat je ongedekt aan het werk bent.

00:40:53

De heer Van Niejenhuis: U zegt ook, verzin een oplossing voor het split incentive en breek contracten open. Die vraag heb ik ook niet helemaal opgepakt, dus misschien dat die in de tweede termijn nog een keer kan terugkomen. De Partij voor het Noorden stelde, zoals de voorzitter al memoreerde, een heel aantal technische vragen in een hoog tempo. Die heb ik niet allemaal kunnen opschrijven, maar die wil ik heel graag beantwoorden, als u me die nog een keer doet toekomen. U vraagt wel specifiek naar het zonne-voetpad. Waarom investeer je daar nu in, want dat geld krijg je pas over tientallen jaren terug? Dat is nu net de systematiek waar we mee werken. Je investeert en je hebt soms tientallen jaren nodig om dat terug te verdienen. Wij maken steeds de afweging, is dit nu het goede project om in te investeren en voor dit specifieke project is gekozen. U zegt: "De temperatuur in de fractiekamers is te hoog". Dat klopt, dat is hier al uitvoerig behandeld, volgens mij in bijna iedere raadsvergadering, maar wij hebben een WKO, een warmte-koudeopslag. Dit gebouw gebruikt in principe geen gas. We hebben het nu ook weer erg warm hier, maar dat komt

omdat de WKO nog lerende is. Het is dus niet een installatie die gas of een andere CO2 uitstotende brandstof gebruikt.

00:42:03

De heer Van Niejenhuis: D66 zegt: "Zijn er ook additionele oplossingsrichtingen bijvoorbeeld minder gemeentelijk vastgoed?" Ja, ik hoop ook dat uit het stuk blijkt dat we heel erg in staat zijn tegenwoordig vanuit het vastgoedbedrijf om te kijken naar een aantal dingen op strategisch niveau. Gebruik is zeker één van onderliggende factoren. We kijken natuurlijk nu naar de termijn 2023-2024 met dit plan, maar zeker op langere termijn gaan we nog meer kijken naar zijn dit de panden waarin we moeten investeren of zullen we die misschien gaan afstoten, omdat we die niet meer nodig hebben. Aan de andere kant moet je daar ook mee oppassen, want je moet niet de energielasten afschuiven op de werknemer, die thuis moet gaan werken en daar de kachel hoog moet zetten. Daar moeten we ook afwegingen in maken, maar minder vastgoed is zeker een optie. De keuze voor nieuwbouw, kan het duurzamer? Biobased en circulair bouwen is nu nog erg ambitieus, maar er is veel in beweging. Hugo de Jonge gaat als minister ook een programma Circulair naar ons toe sturen, in mei heeft hij aangekondigd, dus daar gaan we echt stappen zetten. We werken ook nog steeds hard aan de uitvoering van het initiatiefvoorstel, mede van D66. De Partij voor de Dieren, zegt: "Kijk ook naar vergroening, dat helpt ook in energiegebruik is de veronderstelling". Die kan ik niet zo heel snel direct aan elkaar koppelen. Ik zie dat wel als een belangrijk beleidsdoel wat we natuurlijk ook geformuleerd hebben. Daar moet dus ook naar gekeken worden, maar dit richt zich meer op energiebesparing. Echter, als wij gaan nieuwbouwen of stevig verbouwen, dan zullen we uiteraard natuurinclusief bouwen en dat soort zaken meenemen. De ChristenUnie vraagt, kan het een beetje integraler. Veel integraler dan dit krijgt u het niet, vrees ik. We hebben heel veel verschillende dingen in dit stuk samengevoegd. Enerzijds, omdat het allemaal met elkaar te maken heeft en anderzijds om het ook voor de raad overzichtelijk te presenteren. We werken steeds integraler, zowel op strategisch als tactisch en operationeel niveau. Dat zult u ook terugzien in onder andere het IHP voor onderwijs. Hier gaat het vooral over die EML- maatregelen voor een aantal onderwijsgebouwen.

00:44:07

De heer Van Niejenhuis: Student en Stad, een interessante suggestie en ik wil graag kijken hoe Utrecht dat doet. PVV vraagt heel specifiek: "Waar komt dat geld vandaan?" Als college geven wij de dekking aan. De opbrengsten die we in de toekomst gaan genereren, is de dekking voor de investeringen die we nu doen. Waar het geld precies vandaan komt, schrijven we niet altijd op. Ik weet ook niet zeker of we het altijd al weten op dat moment, omdat we natuurlijk op het moment zelf ook kijken waar we het op dat moment het goedkoopst kunnen lenen. Als u zegt, ik vind het ontzettend belangrijk waar het geld precies vandaan komt, dan wil ik proberen dat op te schrijven. Ik weet echter niet zeker of ik kan beloven of we altijd exact op dat moment weten waar het geld vandaan komt op de kapitaalmarkt.

00:44:49

De heer Van Niejenhuis: Even kijken, welk ijkpunt is genomen, heb ik zojuist al even gezegd: de energieprijzen van vorig jaar met een plus. VVD zegt: "Zijn de plannen wel haalbaar? Zijn er wel voldoende mensen? Zijn er mitigerende maatregelen?" Heel simpel, als we de

werkzaamheden niet uitvoeren, hebben we ook geen kosten gemaakt en hebben we ook geen mitigerende maatregelen nodig. Het aantal mensen is de rem, eventueel, op de uitvoering van de plannen. Als we geen mensen hebben om het werk te doen, hebben we ook die investering niet gedaan, dus daarmee is er dan ook geen risico. Het CDA stelt de meest politieke vraag: "Moet je dit nu wel doen, want je neemt risico?" Het college is van mening, niets doen is geen optie, zowel voor het klimaat als voor het gemeentelijk vastgoed, wat verduurzaamd moet worden en ook de gebruikers soms van bijvoorbeeld de split incentive panden die geconfronteerd worden met hele hoge kosten. Daar moeten we mee aan de slag. Je zou kunnen zeggen, dit hadden we veel eerder moeten doen, zodat de PvdA-fractie opmerkte, aan de andere kant is dit misschien het goede moment om het te doen. Juist vanwege de energielasten creëer je een hefboom waarmee je de investeringen terug zou kunnen verdienen. U zegt, denk ik terecht, ook maak nu een afweging. Kijk je naar panden die misschien nog maar tien jaar in stand worden gehouden, verdienen je het misschien net terug. Moet je die nu echt pakken of moet je dat een beetje oprekken? Dat is typisch zo iets wat je goed moet afwegen; welke panden doe je wel en welke panden doe je niet? Dat waren volgens mij alle vragen in eerste termijn.

00:46:15

Voorzitter: Dank u wel. U had nog een verhelderende vraag van de heer Van Jaarsveld, CDA.

00:46:19

De heer Van Jaarsveld (CDA): Dank, Voorzitter. Twee punten. Het eerste, ik meen niet per se te hebben gevraagd, moet je dit wel doen, maar inderdaad, moet je dat nú doen. Ik vertrouw er dan op dat u daarover heeft nagedacht. U gaf ook aan daar moet je een goede afweging in maken. Ik ga er blind van uit dat u dat heeft gedaan en zult blijven doen. Dan nog één vraag die u meen ik niet heeft beantwoord en dat was mijn eerste vraag, dat het mij toch enigszins opvalt dat u zo vroeg in dit kalenderjaar al vraagt om een buitengewoon forse aanvulling ten opzichte van wat u een paar maanden geleden bij de begroting vroeg. Ik vroeg mij oprecht af: hoe kan dat nou?

00:46:58

De heer Van Niejenhuis: Dat is heel simpel. Dat is omdat ons vastgoedbedrijf in hoog tempo professionaliseert. Ik had ook een vrij lange inleiding geschreven, die ik u nu ga besparen, maar die ging daar over. Na een aantal jaren op bouwkundig niveau naar panden kijken en een aantal jaren van experimenteren met een Gresco, waar we hier in deze raad ook al eens over gesproken hebben, lukt het ons nu als gemeentelijke organisatie om met een man of 40 op zowel tactisch als strategisch als operationeel niveau heel integraal te werken aan de plannen die we hebben. We professionaliseren in hoog tempo. We verzetten ieder half jaar ontzettend veel werk. De coalitieonderhandelingen dateren van voor de zomer. Dit heeft zich heel snel ontwikkeld en dit blijft zich ook heel snel ontwikkelen.

00:47:47

Voorzitter: Dank u wel. Er waren aan mijn rechterzijde nog twee vragen, geloof ik. De heer Ram, PVV.

00:47:54

De heer Ram (PVV): Een verduidelijkende vraag over waar het geld vandaan komt. Je kunt natuurlijk lenen bij BNG en dan is daar een bepaalde rente voor. De rentelasten, de

kapitaallasten, zitten er nu niet in. Die zijn niet duidelijk omschreven. Als je een lening ergens aangaat en je moet vijf procent betalen, dan maakt dat nogal uit voor je hele business case. Dat is voor mij niet inzichtelijk en dat is de reden dat ik ernaar vraag. Daarom de oproep aan het college om bij dit soort plannen, als er kredieten worden verstrekt of bij worden gehaald, dat toch duidelijker op te schrijven.

00:48:36

Voorzitter: Uw oproep is ook gehoord. Ik geef de wethouder kort de gelegenheid om daarop te reageren. De wethouder.

00:48:42

De heer Van Niejenhuis: Dank. Ik denk dat wij eerst het besluit bij de raad moeten gaan ophalen of we dit mogen doen en daarna gaan wij inspelen op de dan laagst verkrijgbare rente bij een partij waarmee we willen samenwerken. Nogmaals, ik kan dat niet altijd aan de voorkant doen. Wij rekenen natuurlijk, kijkend naar de renteontwikkeling, met een bepaald rentepercentage wat wij realistisch achten. Als dat echter opeens ontzettend vies tegenvalt en er wordt met hele andere rentes gewerkt, dan hebben we een ander verhaal en dan zal ik dat uiteraard aan de raad melden.

00:49:11

Voorzitter: Dank u wel. De heer Moerkerk, Stadspartij.

00:49:16

De heer Moerkerk (Stadspartij 100% voor Groningen): Ik had een vraag gesteld over de splitlevelgebruiker, die min of meer wordt vastgeprikt op een hogere woonlast, omdat zijn energierekening zal dalen, maar zich verplicht ten opzichte van de gemeente om mee te betalen aan de financiering. Een duidelijke constructie. Echter, het kan natuurlijk een gebruiker ook meer grieven die constructie niet aan te gaan, omdat misschien een andere inschatting wordt gemaakt over de energierekening in de toekomst. Als de energie niet zo heel erg duur zal zijn in de toekomst, dan maak je eigenlijk een slechte deal als gebruiker. Is daar al enigszins oriënterend over gesproken of zijn daar geluiden over? Dank u wel.

00:49:54

Voorzitter: De wethouder.

00:49:56

De heer Van Niejenhuis: U heeft gelijk en dat maakt ook dat dit heel arbeidsintensief is, want de gemeente gaat dus met alle verschillende gebruikers van de panden die van de gemeente zijn, maar waarvan de gebruiker de energierekening betaalt, in gesprek. Het zou kunnen zijn dat gebruikers niet geïnteresseerd zijn in het aanbod om te verduurzamen of zeggen, ik neem dat risico niet. Daar zullen we met iedere individuele gebruiker uit moeten komen en als dat niet tot consensus leidt, dan kan het niet. Zo simpel is het ook.

00:50:22

Voorzitter: Dank u wel. Tot zover de eerste termijn. Het is voor ons allemaal even oefenen, maar ik vind dat zowel de raad, als de wethouder tot op heden het zeer goed doen, dus houdt dat vast. Ik zal even kort met u de spreektijden doorlopen. In totaliteit hebben we nog ongeveer 55 minuten over voor het restant van de sessie. Per partij: GroenLinks heeft nog drie minuten over, PvdA twee, D66 drie, Partij voor de Dieren drie, Stadspartij drie, SP twee

en een half, VVD drie en een half, Student en Stad drie en een half – het zijn net cijfers die ik voorlees bij mijn studenten, maar dat gaat meestal beter – ChristenUnie drie minuten, het CDA anderhalf, Partij voor het Noorden twee en een half, PVV twee en een half en het college heeft er nog tien. Laten we daarop proberen te sturen.

00:51:13

Voorzitter: De bedoeling van de tweede termijn is dat u met elkaar in debat gaat en ook eventueel nog reageert op elkaars vragen en antwoorden vanuit het college. Ook wil ik u vragen om eventuele moties en amendementen die u overweegt hierin mee te nemen. Wie kan ik als eerste het woord geven? De heer Van Jaarsveld CDA.

00:51:34

De heer Van Jaarsveld (CDA): Dank, Voorzitter. Ik vind het fijn zo een tweede termijn, want dan kun je ook een keer toegeven dat je je behoorlijk hebben laten overtuigen en dat heeft de wethouder gedaan vandaag. Ik ben dankbaar voor zijn toezegging dat hij gaat kijken naar die split incentive en het maximaal oprekken van zo een terugverdientermin. Voor het overige heb ik niet zoveel te zeggen. Hoeveel seconden heb ik nog?

00:52:00

Voorzitter: Nu nog 65, maar het is geen verplichting ze vol te maken.

00:52:04

De heer Van Jaarsveld (CDA): Stel, ik ga aftellen, zou dat dan worden toegestaan?

00:52:06

Voorzitter: Het is uw tijd.

00:52:08

De heer Van Jaarsveld (CDA): We doen het niet. Dank u wel.

00:52:10

Voorzitter: Dat wordt gewaardeerd. Wie kan ik vervolgens het woord geven? De heer Dwarshuis, ChristenUnie.

00:52:16

De heer Dwarshuis (ChristenUnie): Voorzitter, dank u wel. Het is voor mij ook de eerste keer zo een debatje. Best interessant zo. Wij zijn voorstander van dit plan. Ik wilde nog op een paar dingen ingaan. Die 'green race' vond ik wel interessant van het CDA. Ik denk dat we daar toch op zekere mate wel aan mee moeten doen, omdat we als gemeente ook een voorbeeldfunctie hebben om te investeren in ons vastgoed. Hoe gaan we nu inwoners overtuigen om te investeren in woningisolatie, als we dat zelf niet doen bij onze gemeentelijke panden? Het afstoten van vastgoed, wat D66 zei, lijkt mij dan weer geen goed idee, omdat je daarmee – ik zie al scenario's opdoemen, zoals bij de woningcorporaties – slechte woningen afstoot en vervolgens jaren later erachter komt dat kopers niet verduurzaamd hebben, omdat ze dat bijvoorbeeld niet konden betalen en we met hetzelfde probleem zitten, namelijk dat we te veel energie gebruiken in dit land. We moeten dat in eigen hand houden. Dat begint een beetje als een SP'er te klinken.

00:53:28

De heer Dwarshuis (ChristenUnie): Ik zou graag nog een reactie willen hebben, want dat

baart mij wel zorgen, op die vraag van de heer Moerkerk van de Stadspartij. Dat vond ik erg interessant. Wat nu als een gebruiker nee zegt, dan zitten wij dus met een pand, wat minder rendabel wordt, omdat het niet energiezuiniger wordt. Dat is in deze markt niet zo gunstig en dan missen we ons doel, namelijk dat we het energiegebruik willen terugdringen. Dat vind ik wel een uitdaging voor dit uitvoeringsplan. Dank u.

00:54:00

Voorzitter: Dank u wel. Wie wenst het woord? De heer Van Veen, PVV.

00:54:05

De heer Van Veen (PvdA): Dank u wel, meneer de voorzitter. Ik heb een algemene inleiding en ik ga die toch doen, dan merken we wel of het bevalt of niet. Het zal u, meneer de voorzitter, maar vast ook mijn collega-raadsleden steeds vaker overkomen, we komen bij familie en vrienden over de vloer en we krijgen bij binnenkomst sloffen aangeboden en we houden onze sjaal om, omdat de kachel daar bijvoorbeeld op 18 graden staat. Iemand uit Beijum vertelde me zelfs dat hij de kachel normaal gesproken hele dag uit heeft en speciaal voor het bezoek had aangezet voor drie uur lang op negentien graden, waarna hij grappend vertelde dat het ongeveer één euro vijftig gekost had. Het is er ook niet verrassend, dat we nu zien dat die klusbusjes door heel Groningen af- en aanrijden en dat we echt met zijn allen aan het verduurzamen zijn. Het is dan ook goed dat we als gemeente niet achterblijven en dat we met dit jaarplan ook echt aan de green race – ik doe nu toch mee – meedoen met deze extra stimulans, waarbij er juist dankzij deze boekhoudkundige regels meer mogelijk is.

00:54:58

De heer Van Veen (PvdA): Gelet op de antwoorden van de wethouder heb ik nog wel twee zaken. Ten eerste, die targets waar ik het over had. Ik vind het toch wel iets te voorzichtig en ook weinig ambitieus van de wethouder. De gemeente is echt van ons allemaal en juist als je dan het perspectief van die inwoners hebt, vind ik het onverklaarbaar dat je thuis heel zuinig met de kachel doet, heel goed oplet, maar tegelijkertijd in gemeentelijke panden bent, waar je ziet dat ogenschijnlijk makkelijke besparingen niet gedaan worden. Dat wil ik moeilijk te verkopen en uit te leggen als raadslid. Als fractie zullen we hier dan ook scherp op zijn de komende tijd en kijken of we die voorbeelden kunnen zien. Als er echt veel van zijn, zullen we ook nog met concrete voorstellen komen. Ten tweede, nog...

00:55:38

Voorzitter: Voordat u verdergaat, u zag het gebeuren, een interruptie van de heer Van Jaarsveld van het CDA.

00:55:44

De heer Van Jaarsveld (CDA): Dit soort dingen triggeren mij. Ik vind u een geweldige kerel, dat mag u best weten. Als de angst echter is dat doordat in gemeentelijke panden misschien niet alles perfect gebeurt en als mensen dat zien of horen dat ze dan denken: "Nu ben ik zelf minder gemotiveerd om te verduurzamen" en u gaat met uw fractie actief op zoek naar voorbeelden en gaat ze aan de kaak stellen, bereikt u dan niet precies wat u niet wil bereiken?

00:56:09

Voorzitter: Dank u wel. Ook interrupties verlopen via de voorzitter. De heer Van Veen, u heeft nog dertig seconden inclusief de beantwoording van deze interruptie.

00:56:17

De heer Van Veen (PvdA): Dank u wel, Voorzitter. Ik denk het niet. Ik denk juist dat als mensen zien dat de gemeente ook actief meedoet, dus dat ze ook in de gemeentelijke panden zien dat daar ook hun best wordt gedaan, dat het alleen maar motiveert. Ik denk dat het daarom goed is. We zullen echt niet een soort halve NSB'ers stiekem undercover die panden langslopen. Daar hoeft u echt niet bang voor te zijn, maar het gaat mij om het principe. Nog een tweede punt, ik heb nog 20 seconden gok ik, die risicobepalingen...

00:56:41

Voorzitter: U moet nu echt tempo maken, u heeft nog nul seconden.

00:56:45

De heer Van Veen (PvdA): Om het concreet te maken, de gasprijs, ik praat toch even door. Ik hoor de wethouder zeggen dat we daar risicovoller mee om kunnen gaan en dat daar misschien dan reserves tegenover moeten staan. Ik ben echt benieuwd hoe de andere raadsleden daar over denken en potentieel komen we daarover ook nog met een concreet voorstel.

00:57:01

Voorzitter: Dank u wel. Wie wenst het woord? Mevrouw Nieuwenhout, GroenLinks.

00:57:08

Mevrouw Nieuwenhout (GroenLinks): Dank u wel. Ten eerste, we hebben het hier over een stukje boekhouding. Ik wil jullie allemaal meegeven, laten we niet alleen kijken naar de boekhouding van geld, maar ook naar de boekhouding van CO2 en andere grondstoffen die we jaarlijks uit de aarde halen. Earth Overshoot Day, dus de dag dat wij de grondstoffen voor het jaar hebben opgemaakt, is twaalf april. Dat betekent dat we als land dus driekwart jaar op de pof leven. De rest van de wereld doet het ook niet zo goed, dus wat dat betreft hoeven we ons niet te schamen, maar we moeten ons natuurlijk wel schamen naar toekomstige generaties toe. Een goede zaak dus om goed te investeren in ons eigen maatschappelijk vastgoed en heel goed te kijken hoe we zo veel mogelijk kunnen doen met de middelen die we hebben. We willen ons graag aansluiten bij de woorden van Student en Stad om dat CO2-budget goed mee te nemen, want als de businesscase niet helemaal rond kan qua geld, daar moeten we ook nog even kijken naar de businesscase van ons geweten en het CO2. Dat lijkt ons heel belangrijk. Ook het punt van de Partij voor de Dieren om ook andere vormen van vergoeding mee te nemen als we de panden vergroenen, lijkt ons heel belangrijk. Tenslotte, willen we graag aandringen op probeer zoveel mogelijk te doen met het geld dat we hebben. Wij zien de ambitie graag tegemoet. Dat willen we graag meegeven.

00:58:38

Voorzitter: Dank u wel, dan kijk ik even rond. Ik zag de heer Moerkerk zojuist al en die had ik genegeerd, dus dat wil ik goed maken. De heer Moerkerk.

00:58:45

De heer Moerkerk (Stadspartij 100% voor Groningen): Dank u wel, Voorzitter. We vinden het

een heel risicovol, ambitieus en gevaarlijk plan, maar we willen het wel doen. Mijn fractie vindt het wel een goed plan uiteindelijk. Dit moeten we doen, mede vanwege wat mijn overbuurvrouw zegt. Alleen, het geeft wel een beetje buikpijn dat de financiering leunt op toekomstige te behalen rendementen uit de investering. Het liefst hadden we gezien als fractie, dat het uit de kassa gehaald kan worden, betaald kan worden en dat het klaar is. Het woord 'weerstandsvormogen' ben ik ook niet goed in de stukken tegengekomen, dus een soort solide fundering onder de financiering vinden we niet. Toch moeten we het doen, omdat het nodig is. We zouden echter liever zien dat het meer solide gefinancierd zou zijn. Nu kan ik natuurlijk prestigieuze projecten gaan noemen, die we dan misschien beter niet kunnen doen en juist dit doen, omdat dit investeringen zijn die misschien veel belangrijker zijn dan zoiets prestigieus, maar ik ga er nu niet iets opplakken qua waar ik dat wil doen. Een beetje buikpijn hebben we hier wel van.

00:59:52

Voorzitter: Dit lokt een interruptie uit van de heer Dwarshuis, ChristenUnie.

00:59:56

De heer Dwarshuis (ChristenUnie): Ik zat laatst te lezen in de afrekening van één van die prestigieuze projecten en daar bleef heel veel geld over. Dat heeft u denk ik ook gelezen. Mijn vraag zou zijn: denkt u dat het ook zou kunnen meevallen?

01:00:09

Voorzitter: De heer Moerkerk.

01:00:10

De heer Moerkerk (Stadspartij 100% voor Groningen): Ja, dat kan. Echter, er kan ook heel veel geld overgebleven zijn bij dat project, omdat we er van tevoren te veel ingestopt hebben. Dat kan meerdere redenen hebben. De miljoenen die hiermee gepaard gaan, zijn zo fors en zo hoog. We zijn er nog lang niet. Er stond ergens een bedrag van honderden miljoenen. Dit is nog maar het begin van een hele grote gamechanger en we zitten nu al een beetje te stoeien met waar halen we het geld solide vandaan. Dat baart mij zorgen, maar we moeten het wel doen, we moeten gewoon. Dat was mijn woordvoering, Voorzitter. Dank u.

01:00:45

Voorzitter: Dank u wel. In algemene zin voor u allen, ook weer interrupties via de voorzitter en niet rechtstreeks aan elkaar. Wie wil zijn of haar tweede termijn? De heer Lo-A-Njoe, D66.

01:00:57

De heer Lo-A-Njoe (D66): Dank u wel, Voorzitter. Wij zullen dit raadsvoorstel steunen. Het Paris Proof maken van de gemeentelijke panden is wat D66 betreft namelijk noodzakelijk om onze klimaatdoelen te halen. Aangezien nu al 40 procent van al ons vastgoed meer dan veertig jaar oud is, is het wat ons betreft ook logisch dat het deels om volledige renovatie zou moeten gaan, maar deels ook om het vernieuwen door nieuwbouw. Wat betreft het zoeken naar mogelijkheden om te werken met minder gebouwen, zeg ik, via de voorzitter richting de ChristenUnie: het is niet ons idee om energetisch slechte panden aan anderen te verkopen, die deze vervolgens niet duurzaam kunnen verhuren. Ik hoop dat dit misverstand uit de wereld is.

01:01:30

De heer Lo-A-Njoe (D66): We spraken met de vorige coalitie de ambitie uit om niet in 2050, maar al in 2035 CO2-neutraal te zijn en we vinden echt dat we deze ambitie moeten vasthouden. We leveren de minister voor Klimaat en staan niet voor niets bekend als de 'partij van de klimaatdrammers' en dat resulteerde in het kabinet met het groenste coalitieakkoord ooit. In het verlengde van die landelijke duurzaamheidsagenda zetten we ons ook lokaal in om maximaal in te zetten op het tegengaan van klimaatverandering. Dat doen we omdat we er echt van overtuigd zijn dat de klimaatcrisis de grootste crisis is die onszelf, onze kinderen en onze kleinkinderen bedreigt. Daarom steunen wij dit voorstel om ons gemeentelijk vastgoed te verduurzamen en waar dit rendabel is te vervangen. Wat ons betreft grote ambities. Onze gemeentelijke doelstelling van 2035 is inderdaad ambitieus. Wat betreft ambitieuze doelen, als het gaat om maatschappelijk vastgoed, in reactie op het antwoord van de wethouder: wij zouden wat ons betreft een voorbeeldrol moeten vervullen, als het gaat om innovaties zoals biobased en circulair bouwen. Wat ons betreft kiezen we er daarom voor om als gemeente voorop te lopen met betrekking tot dit soort innovaties, in de hoop dat anderen ook zullen volgen. We zullen dit raadsvoorstel hoe dan ook steunen, maar wat ons betreft mag er wat betreft duurzaam bouwen dus nog wel een schepje bovenop. Dank u wel.

01:02:47

Voorzitter: Dank u wel. Wie wenst het woord? De heer De Knijff, Student en Stad.

01:02:53

De heer De Knijff (Student en Stad): Dank u wel. Blij om te horen dat de wethouder het een interessante suggestie vond en dat hij hiermee aan de slag wil. Ik ben benieuwd op welke termijn we daar iets van kunnen verwachten. Ik hoor net dat twaalf april World Overshoot Day is, dus wellicht zou dat misschien een mooi moment zijn als het haalbaar is. Goed dat het college ambitie toont, 'Paris Proof' et cetera. We gaan het voorstel ook zeker steunen, maar laten we nog wat ambitieuzer zijn voor die toekomstige generaties. Voor de rest wil ik me graag aansluiten bij de woorden van GroenLinks en daarmee ook weer een beetje bij mezelf en is het cirkeltje weer rond. Dank u wel, Voorzitter.

01:03:27

Voorzitter: Dank u wel. U had nog een interruptie? Een interruptie van de heer Dwarshuis, ChristenUnie.

01:03:32

De heer Dwarshuis (ChristenUnie): Dank u wel. Voorzitter, Student en Stad had het net over, we mogen wat ambitieuzer zijn, maar ik hoorde net de wethouder zeggen: "Dit is wat ik kan doen met mijn mensen". Wat ziet u dan als ambitieuzer? Overweegt u dan om een amendement in te dienen om meer personeel aan te trekken? Wat ziet u voor zich?

01:03:54

Voorzitter: De heer De Knijff.

01:03:56

De heer De Knijff (Student en Stad): Dank u wel, Voorzitter. Wat ik bedoel met ambitieuzer is de daadwerkelijke maatschappelijke kosten van CO2-uitstoot meenemen, waardoor

mogelijk meer businesscases rendabel kunnen worden en waardoor je bijvoorbeeld uiteindelijk ook meer panden zou kunnen verduurzamen.

01:04:19

Voorzitter: Dank u wel. Ik zie geen verdere interrupties, dus wie wenst vervolgens het woord? Mevrouw Bernabela, Partij voor het Noorden.

01:04:26

Mevrouw Bernabela (Partij voor het Noorden): Bedankt, Voorzitter. Onze partij, Partij voor het Noorden, is het eens met dat er actie ondernomen moet worden om onze gemeente te verduurzamen. Ook willen wij graag meer verduurzaming, minder energieprijsstijgingen en zien wij graag dat de panden in de gemeente 'Paris Proof' gemaakt worden. Dat zijn prima ambities die wij kunnen en willen steunen. Die andere vragen doe ik per mail nog toekomen. Ik had nog wel een vraag over dat zonne-voetpad, want die was nog niet echt beantwoord. Waarom heeft het college gekozen om het bedrag daaraan te besteden en niet elders aan een project of meerdere projecten wellicht, waardoor je dan meer kunt bereiken op den duur? Ik had nog een vraag over gemeentelijke panden. Voor het Harm Buitenplein moeten ledlampen aangekocht worden. Het pand was in 2014 af, dus voldoet het niet nog aan de eisen? Is er ook nagedacht over de panden die recent zijn aangekocht, zoals de Biotoop in Haren bijvoorbeeld? Dat was het.

01:05:40

Voorzitter: Dank u wel. Wederom aan het eind van uw termijn zal ik de wethouder vragen, voor zover hij dat op dit moment kan, om wederom te reageren. Ook de vraag of iets wel of niet aan de eisen voldoet, is ook iets wat u wel, mijns inziens, van tevoren technisch had kunnen navragen. Wie wenst het woord? Is dat een hand? De heer Vaes, VVD.

01:06:05

De heer Vaes (VVD): Dank u wel, Voorzitter. Als gemeente heb je een voorbeeldfunctie bij maatschappelijke ontwikkelingen en de gemeente moet zorgvuldig met belastinggeld omgaan, dus dat de gemeente wil besparen en verduurzamen is een goed streven. Als het om verduurzamen en besparen gaat, hebben de torenhoge energieprijzen een positief effect, op de terugverdientijd wel te verstaan. Om dezelfde redenen heeft iedereen voor wie het mogelijk was het afgelopen jaar ook in zijn eigen woning of bedrijfspand geïnvesteerd, energie bespaard en zelf opgewekt. Voor alle businesscases bij deze plannen geldt, dat we bij de uitvoering gemaakte kosten terugverdienen uit de besparing op de energierekening. Ook bij split incentive panden moet dit kostendekkend gebeuren. Ook dat we het voor de huurders mogelijk maken om hun voordeel te doen met dit plan is een goed voorbeeld voor verhuurders die daar te weinig oog voor hebben. De gemeente laat zien dat het financieel dekkend kan en hopelijk volgen er meerdere verhuurders.

01:07:12

De heer Vaes (VVD): Er staat in de plannen een categorie maatregelen die een substantiële besparing kunnen opleveren, maar daarmee een grote impact hebben op de gebruikers van deze faciliteiten en dus de inwoners van deze gemeente. Het is goed om te lezen dat deze maatregelen eerst worden verkend, maar nog niet worden uitgevoerd, voordat de raad ernaar heeft kunnen kijken. Daar hebben wij namelijk als raad graag na ruggespraak met onze inwoners de laatste stem in. Financiële risico's lijken, voor zover mogelijk, goed in

beeld gebracht en overwogen. Dit is zeker met de dynamische en onvoorspelbare marktprijzen een erg belangrijke voorwaarde om deze plannen goed te keuren. Het uitgaan van een voorzichtige plus qua energieprijis voorkomt dat we een te hoog risico nemen. Voordat een businesscase in uitvoering gaat, zal het college de marktprijzen van dat moment nogmaals meenemen en eventueel aanpassen, alvorens definitief tot uitvoering over te gaan. Al met al een goed plan waarmee we verduurzamen, besparen en verstandig met ons geld omgaan, dus de VVD is voor. Dank u wel.

01:08:21

Voorzitter: U bedankt. Ik kijk rond. De heer Hekkema, Partij voor de Dieren.

01:08:26

De heer Hekkema (Partij voor de Dieren): Dank u, Voorzitter. Ik sluit me volledig aan bij de woorden van mevrouw Nieuwenhout van GroenLinks. Daarbij nog wel een korte toevoeging op wat de wethouder natuurlijk zelf ook aangaf, in sommige gevallen kan vergroening wel echt ook bijdragen aan lager energieverbruik. Bijvoorbeeld als het gaat om groene daken ter isolatie en verkoeling in de zomer. Dan nog een punt over dat natuurinclusief bouwen. Ik wil toch nog even de aandacht vestigen op natuurinclusief renoveren. Daar is een gedragscode een tijd geleden voor vastgesteld. Die is, geloof ik, door de Raad van State vernietigd, omdat er natuurlijk ook van alles aan de hand is met de Wet natuurbescherming. Op het moment dat je monumenten gaat verduurzamen, treedt er vaak toch een spanningsveld op het gebied van de Wet natuurbescherming. Ik zou het college wel willen meegeven om te kijken op het moment dat we dat soort monumenten – en dan denk ik bijvoorbeeld aan het pand van Noord Nederlands Toneel, maar bijvoorbeeld ook het voormalig gemeentehuis in Ten Boer – en die panden gaan verduurzamen in technische zin, dat we ook veel aandacht schenken aan het bijvoorbeeld plaatsen van extra nestkastjes voor vogels en vleermuiskasten om er zo voor te zorgen dat we energetisch de oude panden verduurzamen en dat we er ook voor zorgen dat we voor andere levende wezens toch nog een fijne plek bieden. Dank.

01:09:51

Voorzitter: Dank u wel. Wie wenst het woord? De heer Brandenburg, SP.

01:09:57

De heer Brandenburg (SP): Voorzitter, dat kan kort. De SP vindt het ook een goed plan.

01:10:01

Voorzitter: Ik daag u allen uit om het de volgende keer korter te doen. Tot slot – ik kijk ik nog even naar mijn rechterzijde voor de tweede termijn – kunnen wij hiermee de tweede termijn afsluiten. Ik heb niet direct moties of amendementen gehoord, maar wel overwegingen tot een voorstel en nog enkele vragen, dus ik wil toch nog kort de wethouder de gelegenheid geven hierop te reageren. De wethouder.

01:10:26

De heer Van Niejenhuis: Dank, Voorzitter. ChristenUnie zegt: "Die split incentive wat als een gebruiker niet mee wil, dan wordt het pand minder rendabel". Zo zien wij dat niet. Als de gebruiker niet mee wil, loopt hij het risico op de huur zoals die is én een hogere energielast. Daar wordt het pand niet minder rendabel van. Het is niet zo dat als de gebruiker straks

zegt: "Nu is de energieprijis heel hoog geworden en nu red ik het niet meer", dat wij meteen de portemonnee trekken om die persoon of die club dan uit de brand te helpen. Dat is de afweging die de club zelf ook moet maken natuurlijk. PvdA, zegt: "Te weinig ambitie, kunnen we nu niet meer en ogenschijnlijk makkelijke besparingen worden niet gedaan". Nou, ik daag u uit, noem er maar eens één. Er zit een enorme lijst bij met dingen die we doen, zowel het sluiten van kantoren en het verlagen van de temperaturen. Dat is best complex. Veel complexer, heb ik inmiddels geleerd, dan op het eerste oog zichtbaar. We hebben ook die enorme lijst met EML-maatregelen, dus volgens mij is het heel ambitieus wat de gemeente Groningen doet. Uiteraard kijken we daarnaast altijd nog naar wat we nog meer kunnen doen, maar we moeten eerst even dit jaar leren van de ervaringen die we opdoen en kijken wat nu precies ook echt rendement oplevert.

01:11:40

De heer Van Niejenhuis: GroenLinks zegt: "Probeer zoveel mogelijk te doen met het geld wat we hebben". Terecht, dat is ook precies waarom ik zo blij ben met dit plan. We kijken op basis van gebruik, staat van het pand, terugverdienpotentieel et cetera et cetera. Zo beperken we de risico's en de investeringen die we doen. We maken ook geld met geld, we kiezen de panden uit waar ook rendement te behalen valt. Dat rendement, wat je daar haalt, kun je volgens weer inzetten om de volgende investering te doen. Zo benaderen we het echt. Ja, 100% zegt: Waar halen we het geld vandaan en komt dat goed?" Ik ben ook wel heel blij met de steun die u uitspreekt. Tegelijkertijd zegt u, dat u het spannend vindt. Dat is nu precies waarom we deze vier pilots doen. We willen echt leren van de vier pilots die in de stukken zijn benoemd en die kennis en ervaring inzetten om vervolgens ook onze ambities weer aan te scherpen. Het is heel complex, je komt ontzettend veel dingen tegen die je moet aanpakken, als je een pand gaat verduurzamen en die moet je afwegen. Die pilots gaan ons echt een schat aan ervaring opleveren. We hebben ook voor heel verschillende panden gekozen, zodat we daar echt veel van kunnen leren.

01:12:43

De heer Van Niejenhuis: Student en Stad nog even over die maatschappelijke kosten van CO2, kan dat? We moeten echt even kijken of we dit op gebouwniveau kunnen doen of dat dit meer een gesprek is op stedelijk niveau, wat beter in een ander programma past. Nogmaals, wij kijken even naar wat Utrecht doet en hoe ze dat doen. Wij gaan uiteraard ook terugkoppelen op dit programma en ik wil best u daar even in meenemen. Ik stel voor om het mee te nemen op het moment dat we over de voortgang rapporteren of evalueren. Partij voor het Noorden vraagt nog een keer naar het zonne-voetpad. Ik heb net wel even tijd gaat om even te kijken vanuit de ambtelijke ondersteuning wat er kwam. Dat is onderdeel van het programma Duurzaam Groningen. Wij kiezen natuurlijk voor een mix van investeringen, waarvan we vrij zeker weten dat ze gaan renderen en ook voor innovatie. Dat is ook wat een aantal partijen vraagt van de gemeente, loop nu voorop. Door ook af en toe te investeren in een techniek die nog wat nieuwer is, kun je daar ook aan bijdragen. Dat is, denk ik, de redenen waarom we ook aan het zonne-voetpad meedoen. Het Harm Buitenplein, zegt u, is pas acht jaar oud, hoe zit dat daar met de ledlampen. Dat moet ik even uitzoeken. Het is ook wat technisch van aard. U vraagt hoe het zit met de Biotoop. Daar maken we nu de plannen voor. Ik heb eerder toegelicht dat we daar rekenen met een aantal scenario's die we uitwerken. Het vastgoedbedrijf is druk bezig met het maken van een

inventarisatie van de panden in het meerjarenderhoudsplan en op basis daarvan gaan we ook kijken: welke investeringen doe je aan dit pand op gebied van duurzaamheid. Uiteraard is dat weer gerelateerd aan gebruik, aan hoe lang je dat in stand wil houden en wat je dan dus ook terug kan verdienen. Partij voor Dieren, ik heb u goed gehoord, u roept op om niet alleen te kijken naar energiebesparing, maar ook naar vergroening en biodiversiteit. Dat doen we uiteraard en ook volgens de kaders die de raad steeds aan het college meegeeft.

01:14:34

De heer Van Niejenhuis: Dan wil ik nog even terugkomen op de eerste termijn richting de PVV. Ik moet mezelf corrigeren over wat ik zei over die leningen. Wat wij doen, is ook geld aantrekken op concernniveau. Wij werken dus niet alleen maar op projectniveau om vreemd kapitaal aan te trekken, maar we kijken ook vooruit in de tijd; we zien een bepaalde kapitaalbehoefte ontstaan en trekken alvast geld aan. Het is dus niet zo dat specifiek voor dit project al geld wordt aangetrokken. Dat gebeurt op concernniveau over een wat langere periode van tijd. Dan is het ook niet altijd op die manier te relateren aan het project, maar maakt het misschien wel mogelijk om daar iets over te zeggen, omdat het geld er al is. Als dat zo is, dan zullen we dat doen.

01:15:17

Voorzitter: Voordat u verdergaat, wethouder, heeft u een vraag van de heer Van Jaarsveld, CDA.

01:15:24

De heer Van Jaarsveld (CDA): Dank. Dat doet vermoeden, als ik de wethouder goed begrijp, dat hij of het college of zijn ambtenarenapparaat ergens tussen het opstellen van de begroting en het vragen om een verdubbeling van deze post wel alvast de fondsen heeft opgehaald om dat te kunnen bekostigen. Als u zo afwijkt van wat u eerder heeft gevraagd en als we al kapitaal aantrekken wat ons geld kost als gemeente, dan zou ik het niet gek vinden dat u dat misschien ook iets eerder hier neerlegt. Heb ik u dan compleet verkeerd begrepen of is dat geen gekke gedachte?

01:16:03

Voorzitter: De wethouder.

01:16:06

De heer Van Niejenhuis: Ik moet zeggen dat dit wat financieel-technisch is en dat is niet mijn sterkste kant. Ik zal even navragen hoe dat precies zit, dus daar wil ik wel even op terugkomen. Het is niet zo dat wij vooruitlopend op toestemming van de raad, alvast miljoenen aantrekken om allerlei dingen mee te doen. Dat loopt natuurlijk wel in lijn met elkaar.

01:16:29

Voorzitter: Dat laatste lijkt me inderdaad in algemene zin voor nu afdoende antwoord en laten we de meer financieel-technische kant middels een latere reactie nog bij u doen komen. Wilt u nog kort reageren? De heer Van Jaarsveld.

01:16:41

De heer Van Jaarsveld (CDA): Nee, alleen dat is al geruststelling op zich, dus dat hoeft dan verder niet per se te worden uitgezocht. Ik dacht wel even dat te horen, maar goed.

01:16:50

Voorzitter: Bij dezen gecorrigeerd. Wethouder, vervolgt u uw tweede termijn of was u er al?

01:16:55

De heer Van Niejenhuis: Volgens mij heb ik alle vragen beantwoord, maar ik kijk ook even rond of dat het geval is.

01:17:00

Voorzitter: U neemt mijn werk over, maar ik sluit me er wel bij aan. Volgens mij is dat inderdaad het geval. Bedankt voor uw reactie. Nu is het aan mij om een conclusie te trekken of dit conform naar de raad kan. Er zijn wel mogelijke dingen voorgesteld, maar omdat het volgens mij, zeker na de beantwoording, niet heel concreet is geworden, durf ik te concluderen dat het conform naar de raad kan. Wie zwijgt, stemt toe. Dan concludeer ik dat bij deze. Voor u allen gaat en ik u ga bedanken, wil ik tot slot nog even kort stilstaan bij de aanwezigheid van Marten Nauta voor de allerlaatste keer namens de pers. Jij ook bedankt.

01:17:42

Voorzitter: Ik wil u allen bedanken voor uw inbreng vanavond en ik wens u nog een fijne avond.